

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
. . . dvakrat . . . 14
. . . trikrat . . . 12
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Prihodnja številka „Učiteljskega
Tovariša“ izide dne 29. junija 1917.

Pavel Flerè:

Nekaj o učiteljskih društvih.

Pred skoraj tremi leti so se pri nas povsod na mah zaprle zborovalne dvorane učiteljskih društev. Nekateri so domnili, da bi bilo to organizacijskem razvoju slovenskega učiteljstva v prid in so si na tihem želeli le še krepkejšega strujenja vrst; drugi pa so bili mnenja, da vojni čas, ko je odšlo pod orožje tudi mnogo društvnikov, ni primerni čas za zborovanje. Danes ni menda nikogar več, ki bi tako govoril, ker smo že precej spoznali, da je v tem brezdrustvenem času ledina, ki smo jo v organizaciji že pred vojno povprečno kaj plitvo orali in časih slabo pletli, postala celina. Zato je bilo že nujno potrebno, da so se začeli oglašati klici po zopetnem delovanju učiteljskih društev; rodé se iz spoznanja, da celina ne more prinašati sadu. In štajerska učiteljska »Zveza« že vprašuje v 9. let. št. »Tov.«: »Ali bi ne bilo umestno, da prirede društva vsaj po eno zborovanje ter prepričajo, da nam posamezniki ne zaspijo za vedno?« To je, česar se nam je bati, da »posamezniki ne zaspijo za vedno«; ker o sili organizacije, ki prepusti vsako organizacijsko delo skoro tri leta takorekoč samemu sebi, ne moremo biti prepričani.

V isti »Tov.« št. je razpisalo zborovanje ljubomersko učiteljsko društvo in v tem razglasu je nekaj, kar nas sili, da izpregovorimo splošno besedico o sedanjem zopetnem delovanju učiteljskih društev. Nikakor si ne dovoljujemo kake kritike tam označenega sporeda, opiramo se nanj le, ker nam je kažipot do tega, kje bo treba zastaviti vzvod.

Tisti spored se glasi: 1. običajna poročila; 2. volitve; 3. aktualna stanovska in pedagoška vprašanja; 4. slučajnosti. — Ni nam znano, ali je to društvo med vojno kedaj zborovalo ali ne, kar pa je

tudi vseeno za naš namen, ker ne govorimo o ljubomerskem društvu, marveč o učiteljskih društvih iz brezdrustvene dobe sploh.

Predvsem je na tem sporedu točka, ki za zdaj mora odpasti s prvega zborovanja, to so volitve; oziroma, če se postavijo na dnevni red, naj se pač ne dopušča, da se vodstvo izpremeni. Voz tiči pregloboko, vodstvo pa stoji pri njegovem ojesu in ve — to je njegova dolžnost! — kako je treba voz naravnati, da se izkoplje. Vsi ostali društvniki naj potiskajo, snažijo osi in pesta ter pomagajo, da se kolo zasuče. Pri ojesu pa ostani, ki je tega vajen. Vpogleda v notranjost lastnega učiteljskega društva ne more imeti noben društvnik tako popolnega, kakor predsednik in vodstvo, ta vpogled pa je nujnost za uspešno delovanje. S slabim vodstvom je seveda druga; a to imajo na svoji vesti društveni člani in naj sami opravijo s svojo vestjo.

Na dnevni red vsakega prvega zborovanja pa mora točka 3.: aktualna stanovska in pedagoška vprašanja. Tukaj smo zamudili največ in tukaj bo treba najtemeljitejšega dela, da popravimo nujno zadevo vsaj v toliko, da se bomo lahko upoštevali. Ta vprašanja bi nudila organizaciji lahko najtrdnjšo vez, in vendar so ravno ta povzročila največjo desorganizacijo.

Sicer so se vzlic stanovskoduševnemu počivanju prijavili v tej dobi drnavosti nekateri glasovi in pripovedovali o podražavljenju šolstva, o avtonomnem šolstvu. A pravilne orientacije ni bilo nobene, ni bilo nobenega razgovora, dasi bi bil premijno potreben. Centralna organizacija je prepustila deželni in okrajnim, da se poprimejo vprašanja sama — če hočejo, kajti iniciative ni bilo v to nobene! — manjše organizacije so se zanašale na osrednjo, izgubil se je stik in kontrola. Tako se je tudi lahko zgodilo, da je zapisal »Tov.« v svoji 7. št., govoreč o nameranih državnih naredbah tudi o podražavljenju ljudskega in meščanskega šolstva, naslednje nekontrolirane besede: »... po tej odredbi hrepeni vse avstrijsko ljudskošolsko in meščanskošolsko učiteljstvo«. Da so se izrazile te malo previdne

besede z ozirom na demokratični in narodnostni značaj, je bilo mogoče le, ker počiva vse organizacijsko delo. Ni kontrole.

In ni iniciative. Ali se je zavzelo do zdaj le eno slovensko učiteljsko društvo za to, da premosti in porazgovori od vseh strani podražavljenje šolstva? Ali smo se res zanašali prav naivno na to, da so v tem oziru zadostni in za odločevalce obvezni v tem vprašanju sklepi »Zaveze« let 1896., 1899., 1903. itd., ko se je sklepalo o gmotnem stanju učiteljstva ter sklepe postavilo celo na drugačno osnovo kakor je podražavljenje šolstva? In končno: Jeli bil kdo, ki je zbral vsaj te sklepe ter jih poklical odločilnim faktorjem v spomin? Jeli kdo pozval osrednje vodstvo, da to stori?

Odgovori so sami nikalni.

Zadnje vprašanje pa nam odpira vidok na postopek demokratične organizacije, ki skoro da izključuje možnost izgubitve vsakega medsebojnega stika. Pri nas je navada, da čakajo društva v obsežnejših pereh vprašanj na iniciativo od strani osrednjega vodstva; to samo zopet si jih dobiva (čitaj: je dobivalo pred vojno) ali od osrednje avstrijske ali kake druge osrednje zveze, ali pa je čakalo na to, da so prišle iniciative od posameznikov pri glavnih skupščinah. V obojem je premalo energije, zlasti ker se navadno ni skrbelo za to, da se poglobi v tako vprašanje lahko vsa organizacija. Osrednje vodstvo — demokratično, kakor mora biti vseh naših razmer in našega mišljenja — bi moralo sprejemati iniciativo od vsakogar, jo temeljito predelati po njenem bistvu in jo preceniti po njeni vrednosti ter jo dati v obravnavo posameznim manjšim organizacijskim skupinam. Prvič poglobi tako ravnani stik vodstva z vsem včlanjenim učiteljstvom, drugič pa nudi primerne snovi, ki sili vsakega posameznika k poglabljanju v stanovska (in seveda tudi v šolska, znanstvenovzgojna i. dr.) vprašanja.

Ta medsebojni stik in medsebojno duševno oplojevanje nam je dozdaj docela nedostajalo. In ne motimo se, če zapišemo temu nedostatku na rovaš precejšnji del sedanje nevarnosti, »da nam ne-

kateri društvniki zaspijo za vedno«. Vezni med posameznimi članicami so bile prerahle, pretanke z osrednjo organizacijo. Tako se je lahko zgodilo, da je izgubilo v tej brezdrustveni dobi še tisto malo medsebojne iniciative in tisto malo kontrole, kar je je bilo; tako pa smo dospeli tudi do tja, da smo ravnodušno čakali in celo pozdravljali oktroiranje podražavljenja šolstva v zvezi z znanimi »belangi«.

Zato trdimo, da je razgovor o stanovskih vprašanjih nujno potreben za vsako društvo na prvem zborovanju in na več zaporednih. Prvo mora šele ustvarjati razpoloženo, kajti nikar ne rešujemo takih pereh vprašanj spet po znanem načinu: eden predava, o govoru je nekaj debate, sklep in — amen. Ta »amen« izključuje vsako nadaljno delovanje. V tem in v podobnih vprašanjih je bolj na mestu sintetični postopek, ki pa zahteva več dela in vsestranskega skupnega dela: Na zborovanje, ko je vprašanje prvič na dnevnem redu, prinese vsak s seboj svoje mnenje, svoje prepričanje; ta se križajo, menjavajo; eden članov (ali tudi več), ki se je v zadevo zlasti poglobil, prevzame vodstvo take debate in združuje mnenja, predsednik pa oddaja raznostrano poglavitve v studij posameznikom, da si ustvarijo na podlagi podanega svoje mnenje do prihodnjega razgovora, ko nastopi tisti, ki je mnenja združeval, in jih zdaj pri novem razgovoru osvetli od vseh strani. Tedaj šele pride na vrsto analiza vprašanja, ki pa se vnovič združi in — če ne rodi sklepa, je vsaj res poučila vse člane o vprašanju in poglobila zanimanje za stanovske zadeve.

Ne vprašujemo po tem, ali je tak postopek »parlamentaren« in »tradicionalen«; upamo pa o njem to, da bi budil smisel za stanovska vprašanja, ki je bil dozdaj tako mal celo pri društvnih članih, t. j. pri organiziranem učiteljstvu. Formalni uspeh pa bi bil, da pove in zastopa vsakdo lahko svoje mnenje, ne v brezplodni debati, v kakršni tako radi govore govora željni, marveč v skupnem delu, ki zahteva odločno stvarnost.

S takim postopkom bi imelo slovensko učiteljstvo kmalu v sebi, v svojem prepričanju, pojasnjene vse »za« in »pro-

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Kocianov koncert.

Dne 23. maja zvečer je nastopil v dvorani hotela »Union« češki violinski virtuoz Jaroslav Kocian. Med svetovnimi umetniki ga poleg Hubermanna in sorjakov Kubelika ter Ondříčka najpogostejše imenujejo. Ondříček nam je letos tako že podal par ur umetniškega vžitka, sedaj mu je sledil Kocian, ki je s svojo čutapolno, virtuozno igro tako očaral poslušalce, da so se šele par trenutkov po končanih točkah izbudili iz sanj in so začeli ploskati. Naj si bo v Mozartovem koncertu v D duru, ali v Goldmarkovem koncertu v A molu ali v svojem »Intermezzu pittoresco«, Dvořakovem »Slovanskem plesu« in ostalih točkah se je Kocian izkazal močnega, ki sijajno obvlada svoj inštrument in izvljaba iz njega nebeško lepe tone, akorde in kadence, premagujoč vse težkoče z obču-

dovanja vredno tehniko. Treba je priti na Kocianov koncert, prinesiti seboj ušesa in srce, pa mi lahko verjamete, da pojedete iz dvorane popolnoma izpremenjeni, odtujeni prokleti vsakdanjosti. Kocian je pa kot priznani virtuoz tudi imel velikansko srečo v izbiri spremljevalca. Taki pianisti solisti in zlasti spremljevalci solista so bele vrane. Slišal sem dosti koncertov, ne le doma, drugod — lansko leto nebrot odličnih — v nepozabni glasbeni, zlati Pragi, ampak spremljevalca, ki bi solista tako imenitno spremljal kot je Kociana A. C. Ryppl, še nisem slišal. To je umetnik prve vrste. Harmonija med solistom in spremljevalcem je bila kot bi se obe duši izlili v eno. A. C. Ryppl je sam sviral tri značilne češke klavirske skladbe, starejšo B. Smetanov »Furiant«, novejši Sukov »V roztoužení« in V. Novakov: »Amoroso«, vse tri točke z izbojno tehniko in frapirajočo bravuro. Od točke do točke je naraščalo navdušenje občinstva, katerega pretežno večino so tvorili Kocianovi rojaki — bratje Čehi. Ploskanja in priznanja ni bilo konca ne kraja in umetnika sta morala dodati par točk izven vzporeda.

Lahko rečem, da je bil Kocianov koncert eden najlepših večerov v sezoni, ki se — kakor vse kaže — bliža koncu.

»Glasbena Matica« je hotela prirediti koncert hrvaške pevke Maje pl. Strozzijeve. Zaradi potovalnih zaprek ga je žal morala preložiti na jesen. —

K splošnemu pregledu letošnje koncertne sezone se še o priliki povrnem.

Zorko Prelovec.

To in ono izza preteklih dni.

XIII.

Brskajoč po starih svojih »spominških« listinah sem našel listek, ki je bil pred več nego desetimi leti izšel v nekem slov. političnem časopisu. Da ga otmem pozabljivosti, priobčim ga v našem šolsko-političnem listu, ker mislim, da značilno kaže, kako se je godilo in se še godi ob naših šolskooblastvenih sejah.

Seja okrajnega šolskega sveta v Zakotju na sv. Aleša dan 1. 1906.

Predsednik: Guten Tag, meine Herren!

Člani: dekan, nadzornik, dva učitelja in dva deželna odposlanca se manj ali bolj spoštljivo priklonijo in sedejo.

Dnevni red:

1. Poročila.

Okrajni šolski nadzornik, pred kakimi petindvajsetimi leti upokojeni profesor, ki pa še ni pozabil brati in pisati, začne — seveda po nemško — polglasno, zaspano čitati, kaj je od zadnje seje okrajni šolski svet sklenil ali kaj se je »kurentno« rešilo.

Za naivne »bravce« moram povedati, kaj se pravi »kurentno« rešiti. Pri okrajnih šolskih svetih in baje tudi pri deželnem šolskem svetu se vse kočljivo zadeve, naprimer nastavljanje protežiranih učiteljev na dobre službe, disciplinarne zadeve župnikov-katehetov z učiteljicami, no, in sploh vse, kar bi mogoče dalo povod kake debati, rešuje »kurentno«. Kadar se nabere kaj takega gradiva, potem odpade gotovo par sejk okrajnega šolskega sveta.

Nadzornik poroča: ... učiteljica A. v B. je dobila tritedenski dopust zaradi bolezn, izpahlila si je mazinec na levi roki in ne more poučevati; učiteljica C. v D.

ti« tudi v vprašanju podržavljenja šolstva in sodba, kam naj odda svoj glas, bi mu bila lažja, kakor mu je zdaj, v stvari do cela nepoučenemu.

Ne trdimo pa, da bi se ravno ta postopek povsod obnesel, kajti aktualna šolska in stanovska vprašanja se ne rešujejo šablonsko; določitev oblike razprave je torej vedno stvar predsednikove spretosti, mora pa sam najti iniciativo za obdelovanje ideje.

Ljutomersko učiteljsko društvo — da imenujem zopet to — je vzelo na dnevni red tudi aktualna šolska vprašanja. To mora storiti vsako društvo, kadar se sestane prvič, a da bi se na tem prvem sestanku o teh vprašanjih kaj »sklepalo«, je docela nemogoče. V najaktualnejše šolsko vprašanje, v reformo šolstva, je treba društvene člane šele sistematično uvesti.

Za to bi se priporočal znabiti naslednji postopek:

Vodstvo ali od vodstva določeni član (ki pa mora biti v reformskem gibanju poučen) razmotriva pri prvem sestanku (zborovanju) razne reformske predloge, dodaja sam kakor tudi ostali člani iz svojih izkušenj, da se tako tvorijo mnenja; nato se reformski načrti združijo v posamezne skupine: vzgojno, socialno-vzgojno, didaktično, šolsko politično itd. — kakor to zahteva poročevalcev načrt; zdaj se delo razdeli: ali posameznikom ali odsekom, ki jim je naloga, da upoštevajo znanstvena reformska načela in praktične šolske nasvete, prirede tozadevni, v svoje področje spadajoči, načrt ter določijo za prihodnje zborovanje poročevalca. Tu se potem na podlagi takega skupnega dela, pri katerem so se morali izveščati vsi člani uglediti v studij šolske preuredbe, določijo zahteve ter te sporoče osrednji organizaciji. Ta naj postopa z njimi po svoje — kako, ne bomo razpravljali na tem mestu. Na ta način pa se nam zdi, da bi se člani posameznih učiteljskih organizacij res zblížili s perečimi vprašanji o preustrojitvi šolstva, in bi se ne bilo treba učiteljstvu zanašati, da se šolstvo že preustroji.

Tako delo v učiteljskih društvih pa bi tudi ta sama vživilo in jih spravilo iz mrtvila, v katerem so zdaj, ker bi nujno zahtevalo, da se učiteljstvo posveti temeljitemu vprašanju lastnih zadev, da razreže v celino globoke brazde, če hoče, da mu rodi zemlja sadu.

Vem, da marsikdo skeptično maje z glavo rekoč: »Ne pojde!« Pravim pa, da ne bodimo dvojnoličji sami nad seboj. Če hočemo, lahko delamo, in če delamo, brez uspeha delo ne bo! Stik, ki smo ga v organizaciji izgubili, najdemo; in če bo dobra volja povsod, tudi ohranimo ter z njegovo pomočjo pridemo naprej.

To, kar smo navedli dozdej, je najpoglavitejša naloga naših društev, vse naše organizacije. Zavzemamo se za udeležitev poziva štajerske učiteljske »Zvezde«, da prirede društva najprej vsaj po eno zborovanje, ker nam že prvo pokaže, kako smo se odtujili organizaciji in med seboj, in koliko bo dela, preden pridemo v delovni tir. Kdor upa, da nadaljujemo z delom v učiteljskih društvih, kjer smo pred skoraj tremi leti nehali, se pač moti. Mi smo nasprotno uverjeni, da nas prvo zborovanje pouči kaj čisto drugega — če se namreč ne snidemo le za to, da se spet enkrat vidimo in pozdravimo — obenem pa nam pokaže prvo zborovanje zelo nujno potrebo po drugem in tretjem, in v vsakem najdemo večjo potrebo po globljetvi perečih vprašanj.

Če se pa ne oprimemo tega organizacijskega dela z vso silo, bo za našo organizacijo prav slabo. Zato tudi naj spravi na dnevni red svojega prvega zborovanja eno edino točko: aktualna stanovska in pedagoška vprašanja; kajti takoj se pokaže, koliko dela je na tem edinem poprišču, če nočemo, da ostane vsaka beseda, ki jo izpregovorimo o zadevi, glas vpijočega v puščavi.

Poleg tega poglavitnega se mora pečati vsako društvo tudi še z različnimi manj pomembnimi vprašanji. Navedem samo eno, ki ga je treba izgotoviti zaradi pregleda in zato, ker vsaka reč čez sedem let prav pride. To je skoro triletna zamuda, ki jo združimo pod naslov »vojno delo društvnikov«. Nekaj kosov statistike imamo; a to so kosti, ki ne morejo podati celote, necelotna statistika pa je brez vrednosti. Na to poglavje samo opozarjamo, ne razpravljamo pa o njem dalje, ker ne napravljajo težko v tehnični proizvodbi, če se začne pravilno in v pravem stiku članic z osrednjo organizacijo. Omenili smo je le, da opozorimo tudi na eno drobnih del, ki čakajo rešitve in jih skoraj ni mogoče več odlašati, imajo pa tudi to prednost, da utrjujejo medsebojni stik v organizaciji.

Vojna.

OBUP.

Kam, kam naj bežim?

Ne morem več gledati besnih strasti, ki v njih vsa zemlja ječeč drhti, drhti ječeč, in skozi vsa srca reže meč, dvorezno brušen, namočen v otrov, človeštvo tone v dno krvavih valov...

Kam, kam naj bežim?

Saj samega sebe se bojim! Bojim se misli na ljubezen in spravo, na svoje mladosti dobo sanjavo, na zvezo src, zvestost in vzore — vse padlo je v temo za smrti zastore, vse laž, prevara, zmota, greh, kar se rodilo je v solnčnih dneh!

Vse zljilo se je v ostuden prikaz, ki mi režeč se meče v obraz:

Najbednejši, zadnji vseh stvari —

o, človek, človek, to si ti! —

Kam, kam naj bežim?

Kdor brodi po krvi, naj grem z njim?

In z njim naj grem, ki se nad vse in nad vsakogar brezdušno pne,

zroč sebe in sebe le iščeč,

le zase goječ vso vero in moč?

In k volku naj v goščavo hitim,

z njim se zenačim, da brata dobim?

Da mene on — ali njega jaz —

kakor nameri ugodni čas?

Zavil bi, zatulil v visoko nebo,

tako neskončno in daleč tako,

da niti iskra smela duha

do njega poti ne ve, ne zna —

o, moja bolest bi našla pot,

obup ji drzno pripne perot:

Le sen miru, pozabe sen

naj pade mi v dušo posvečen,

naj se hladuč spusti na rane —

potem vihar naj vnovič vstane! —

G.

Dekan: Če pa je to poročal g. kaplan, pa je vendar dokazano!

Odbornik A: Nič ni dokazano. Tu stoji trditve za trditve. Vsaj vendar ni vse res, kar duhovni trdē.

Dekan (srdit): Torej duhovniki lažej? To je preveč, prosim, da se to protokolira, to je žalitev našega stanu!

Drugi učitelj: Prosim, vsaj ni nihče tega trdil, da lažejo, mi le pravimo, da ta zadeva še ni popolnoma jasna... Nastane splošno razburjenje. Odbornik A. se smeje, dekan se jezi, drugi učitelj gestikulira, nadzornik pa gleda, kje bo večina...

Predsednik: Ich bitte, meine Herren, ich bitte sehr!

Kmalu se duhovi pomirijo in sklone se z večino glasov, da treba zasllišati priče, če se je učitelj res smejal. Ubogaj učitelj! »Marijine device te bodo pokopali!«

2. Schulbesucherleichterungen.

Nadzornik potegne s štelaze ogromen konvolut. Vseh navzočih se polasti strah. Dekan gleda na svoj zlati uro in kima z glavo, predsednik si prižge petindvajseto cigareto, prvi učitelj gleda v strop, drugi pod mizo. Odbornik B. k odborniku A. na uho: Ali ste dobili kaj go-

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Čisti dobiček obeh prirediteljev „Palčkov“ v deželnem gledišču v Ljubljani po otrocih Ciril-Metodovi šol v Trstu, 2287-20 K; I. mestna deška ljudska šola v Ljubljani, 46 K; II. mestna deška ljudska šola v Ljubljani 13-50 K; šolsko vodstvo sv. Duh pri Novi vasi zbirko 11-37 K; zbirka šolskega vodstva v Litiji, 179-22 K; šolsko vodstvo na Kalu pri St. Janžu, 10 K; učenci deške in meščanske šole „Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Trstu, 123-69 K; ljudska šola v Trebčah, 16-44 K; ljudska šola v Barkovljah, 54 K; ljudska šola pri Sv. Ivanu, 50 K; ljudska šola v Škednju, 44-16 K; dekliška ljudska šola C. M. D. na Acquadottu, 52-04 K; ljudska šola pravoslavne - srbske občine v Trstu, 20 K; Peter Repič, nadučitelj na Uncu, 5 K; skupaj 3012-62 K.

Danes izkazanih . . . . . 3.012.62 K
V zadnji št. izkazanih 272.420-95 K
Skupaj . . . 275.433-57 K

VI. VOJNO POSOJILO.

Martin Zarnik, nadučitelj v p. v Trnovem na Notranjskem, 1000 K; Jožica Baloh-Sušteršičeva, učiteljica v Spodnji Idriji, začasno v Polhovemgradu, 100 K; Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj, 200 K; deška ljudska šola v Kranju, 300 K; dekliška ljudska šola v Kranju, 150 K; skupaj 1750 K.

SREDNJE ŠOLE.

Konsistorialni svetnik profesor dr. Fran Perné, 10 K; učno osonje c. kr. učiteljska v Ljubljani, 14-14 K; učiteljski zbor državne realke v Idriji, 1000 K; skupaj 1024-14 K.

Doslej izkazanih . . . . . 49.246-41 K
Danes izkazanih . . . . . 1.024-14 K
Skupaj . . . 50.270-55 K

DENARNI USPEH SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v „Učit. Tovarišu“:
Za „Rdeči križ“ itd. . . . . K 275.433-57
III. vojno posojilo 278.848-69
IV. vojno posojilo . . . . . 2.761.038—
V. vojno posojilo . . . . . 10.191.707—
VI. vojno posojilo . . . . . 1.750—
Srednje šole 50.270 55
Končna vsota . . . . . K 13.559.047-81

* V zadnji 11. št. je bila tu in v skupnem izkazu tiskovna napaka in je stalo število 172.420-95 K namesto 272.420-95 K. Kdo je primerjal števila v 10. št., je že sam popravil pogršek.

Cesar in cesarica pri soški armadi in v Ljubljani.

V soboto, dne 2. junija se je bila oblekla Ljubljana v praznično obleko, da svedečja sprejme svojega vladarja in gospodarja in ljudomilo cesarico Zito. V slovesen sprejem in v iskren ter navdušen pozdrav je bilo vse mesto v narodnih in cesarskih zastavah.

Dvorni vlak je pripeljal v Ljubljano v soboto ob 7. uri zjutraj. Takoj po prihodu vlaka se je odpravil cesar in spremljevalci v avtomobilih naprej proti fronti, cesarica pa je ostala v Ljubljani, da obiše v tunkajšnjih bolnišnicah ležeče ranjence iz zavrocih bojev desete soške ofenzive. V za-

prtem avtomobilu se je peljala po ljubljanskih ulicah najprej v stolno cerkev, kjer je prisostovala službi božji. Ko se je mudila cesarica v stolni cerkvi, se je bilo nabralo Pred škofijo na tisoče ljudi, ki so z viharnimi ključki „Živio“ pozdravljali presvitlo cesarico, ko se je vračala na glavni kolodvor, posipali ceste z zelenjem in krasiili avtomobil s cvetjem. Ob 9. uri dopoldne je cesarica zapustila zopet voz dvornega vlaka, kjer jo je sprejel deželni predsednik grof Attems, dvorna dama grofica Attems in njena hčerka, ki je izročila Njenemu Veličanstvu krasen šopek rož. S kolodvora se je odpeljala cesarica s spremstvom v garnizijsko bolnišnico, nato v bolnišnico „Rdečega križa“ v Leoninumu in obiskala honvedsko bolnišnico. Povsod to je govorila z vsakim ranjencem, tolažila in prigovarjala, da naj vdano prenašajo svojo kruto usodo. Po obisku teh treh bolnišnic se je odpeljala cesarica na glavni kolodvor v salonski voz dvornega vlada.

Ljubljanska šolska mladina pozdravlja cesarico.

Dasiravno je cesarica odklonila vsak oficijalen sprejem, si ljubljanska šolska mladina vseh javnih in zasebnih ljudskih šol, vseh srednjih šol in drugih učnih zavodov ni hotela vzeti prilike, da bi ne pozdravila mile cesarice, in ji ne pokazala čuvstva iskrene ljubezni in otroške vdanosti. — Ob 2. popoldne se je začela zbirati mladina s svojim učiteljstvom na Kongresnem trgu, da napravi špalir okoli Zvezde. Ves obširni Kongresni trg je bil gosto zaseden v dvojnih, trojnih vrstah. Vse je bilo v prazničnih oblekah. Mladina je imela na prsih pripete trobojnice, v rokah cvetje in zelenje in majhne zastavice. Krasen pogled je bil to na tisočero množico nežne mladine, ki se je z žarečimi očmi in hrepenečim srcem ozirala proti Šelenburgovi ulici, odkoder se je imela pripeljati cesarica.

Ob ¼ 3. popoldne završi ob izhodu Šelenburgove ulice kakor zašumi v zelenem logu, ko potegne lahek vetrič po nežnem pomladanskem listju; kakor iz enega grla done vriskajoči pozdravi naše mladine mili cesarici nasproti; šolske zastave se klanjajo, male zastavice vihajo proti avtomobilu, v katerem se pelje mlada vladarica smejljaje se odzdravljajoč na vse strani. Od desne in leve se pomikajo vrste bliže in bliže avtomobilu, kakor bi hotele cesarici zastaviti pot in jo obdržavati delj časa v svoji sredi. Cvetje z vrhov in poljskih dobrih se zgrinja nad cesaričinim avtomobilom, njena pot je posuta s cvetjem in zelenjem, kakor bi se vozila po lepo pisanih preprogah. To je bil prizor, ki ga ne pozabi naša mladina! Kako presrečno ljubka je bila ta patrioitična manifestacija lahko sklepamo iz izreka nekega gospoda iz cesaričinega spremstva, ki se je izrazil tako-le: »Udeležil sem se že mnogih potovanj Nj. Veličanstva, a tako spontano enodušno, globokovplivajoče manifestacije, kot je bila ta na Kongresnem trgu, še nisem doživel«.

S Kongresnega trga se je peljala cesarica v rezervno bolnišnico v c. kr. obrtni šoli, kjer se je mudila poldrugo uro. Razgovorjala se je z vsemi ranjenci v njih materinem jeziku.

Ob pol 5. popoldne se je odpeljala cesarica na Grad, ogledala si poslopje, grajsko in gozdno kapelo; posebno ji je ugajal lepi razgled z Gradu. Nato se je peljala pod Tivoli, kjer je pohvalila lepe nasade, po Večni poti okrog Rožnika in šla od tod peš na Rožnik in od tu nazaj v dvorni vlak. Povsod kjer se je vozilo Nj. Veličanstvo, ji je prirejalo prebivalstvo viharne ovacije. Za sprejem se je v imenu

se je predstavila v E., tam je postaja železnice, bo lahko vsak teden šla v Ljubljano; učiteljica F. v G. je dobila šestmesečni dopust zaradi boleznj — hofientlich wird sie inzwisichen heiraten.

Par odbornikov: Upajno!

Nadzornik: Učiteljica H. v J. je stopila začasno v pokoj...

Prvi učitelj: Hvala Bogu, kmalu bomo sami!

Tako teko poročila o kurentnih zadevah še dober četrta ure naprej.

Druga točka dnevnega reda je disciplinarna zadeva učitelja Bogatina v Žalostnem dolu. Ovaden je bil po kaplanu, da se je pri procesiji sv. Reš. Telesa smejal »Marijinim devicam«. Nadzornik predlaga z ozirom na njegovo vzorno dosedanje službovanje, da se mu da samo posvarilo.

Odbornik A: Kaj »Marijinim devicam« se je smejal? Ha ha ha! No, ali je prepovedano smejati se »Marijinim devicam«? Nisem se vedel. Sicer pa, prosim, ali je sploh dokazano, da se je smejal ta nesrečnež?

Oba učitelja: Niti dokazano ni in on trdi, da se res ni smejal.

laža? Jaz sem prepozno prišel. Bojim se, da mi bo slabo!

Nadzornik vzame v roko prvo prošnjo in začne z nepopisljivim mirom in vdanostjo v voljo božjo čitati:

Slavni cesarski kraljevi okrajni šolski svet! Jaz sem velik prijatelj ljudske šole. Rad bi pošiljal svojega sina Janeza v šolo, toda ker imam dvanajst živine in so pastirji dragi, nimam nobenega, da mi pase in zato prosim: Slavni c. kr. okr. šolski svet dovoli, da moj sin Janez, ki je že 11 let star, dobi dopustnico. Križ. Tone Zarobljen.

Nadzornik: Jaz predlagam, da se prošnji ugodni, in ker vsi odborniki molče, pristavi: Einstimmig!

Druga prošnja:
Slavni ces. kr. okrajni šolski svet!

Jaz sem velik prijatelj ljudske šole. Rad bi pošiljal svojo hčerko Micko v šolo, toda ker imam še razven nje sedem majhnih otrok, potrebujem jo za pestunjo. Jaz prosim: ces. kr. okrajni šolski svet blagovoli dovoliti, da dobi moja hči, ki je že štiri leta hodila v šolo, dopustnico.

Nadzornik pogleda prav milo po odbornikih: Unbedingt statt zu geben! (vse molči). Einstimmig!

Zdaj pride na vrsto tretja prošnja, četrta, peta, deseta, trideseta, vse enako narejene po formulu, samo, da ta hoče otroka iz šole, ker je edini, drugi zato, ker jih ima preveč, eden zato, ker je oče bolan, drugi zato, ker je mati bolna, ta zopet, ker je mati umrla, predlaga in sprejme se dovolitev...

Prvi učitelj (prav pohlevno): Prosim gospod nadzornik, dovolite, prosim, res je sicer, da se mora ozir jemati, toda... te oprostitive so protipostavne, kajti...

Drugi učitelj: (smejljaji): Le pusti, le! Pri prihodnji seji izpraznim jaz kar cel razred!

Odbornik B.: Jaz pa predlagam, da se tebe zadeve rešujejo kurentno; če je oprostitev po postavi dovoljena, naj se dovoli, če ni, pa ne. Ali ni res?

Odbornik A.: Pametna je ta! Meni se gospod nadzornik kar smili, le glejte kako se trudi, in otroke iz šole rešuje kakor sv. Mihael duše iz vic!

Predsednik: Ich bitte!

Nato teče ta mlin še pol ure naprej in izve se vedno kaj novega. Tako napri- mer iz neke šole par tucatov otrok izpu-

Nj. Veličanstva zahvalil ljubljanskemu županu gosp. dr. Ivanu Tavčarju pobočnik grof Hunyady.

Cesar se je odpeljal v soboto, dne 2. t. m. ob 14.8. zjutraj z avtomobilom iz Ljubljane preko Postojne, Senožeč, Divače in Opčin v Trst. Povsod so bile za sprejem postavljene čete, ki so se bile udeležile 10. italijanske ofenzive. Cesar je govoril z mnogimi vojaki in častniki, hvalil njih junaštvo in pogum ter delil odlikovanja. V glavnem stanu je podelil poveljniku soške armade generalnemu polkovniku Borojeviću red Marije Terezije. Iz Trsta se je odpeljal cesar na Prosek, čez Komensko pianoto v Vipavsko dolino, preko Ajdovščine v Postojno in odtu se je vrnil v Ljubljano. Vojaštvo in prebivalstvo je z navdušenjem povsod sprejemalo Nj. Veličanstvo.

Po cesarjevem povratku s soške fronte v Ljubljano sta se Nj. Veličanstvi sprehajali nekaj časa pred dvornim vlakom, kjer jima je prirejala zbrana množica velike ovacije. Ob 9. uri sta se odpeljala cesar in cesarica zopet na Grad, da si v lepem večeru ogledata lepo ljubljansko okolico.

Cesar in cesarica sta prenočila v spalnem vozu dvornega vlaka na ljubljanskem glavnem kolodvoru. V nedeljo zjutraj ob 7. pa sta se odpeljala skupaj v Postojno, kjer so jih sprejeli najslavnejše z velikim navdušenjem. Po božji službi se je odpeljala cesarica v Trst ter obiskala spotoma več bolnišnic. V Trstu so jo viharno pozdravljali. Cesar se je pa odpeljal iz Postojne preko Št. Petra po vsej Istri v Pulj, kjer je bilo pripravljeno brodogve za slavnosten sprejem.

V nedeljo ponoči ob 11. sta se vrnila Nj. Veličanstvi v Ljubljano, prenočili tu ter zapustili v ponedeljek zjutraj ob 1/5. Ljubljano.

Pri odhodu iz Ljubljane je naročil presviti cesar gosp. deželnemu predsedniku grofu Attems, da naj izreče v imenu Nj. Veličanstva ljubljanskemu prebivalstvu zahvalo za lepi sprejem in viharne ovacije. O tem je izdal gosp. deželni predsednik sledeči razglas:

Prebivalcem Ljubljane!

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo naš najmilostlivejši cesar so mi pred Nj. Veličanstvom Najvišjim odhodom blagovolili naročiti, da naznanim prebivalcem deželnega stolnega mesta Ljubljane cesarsko zahvalo za čez vse topli, patrijotični sprejem Nj. Veličanstva cesarja in Njenega Veličanstva cesarice kakor tudi za izkazane poklonitve.

Njeno Veličanstvo cesarico je zlasti zelo razveselila ginljiva poklonitev šolske mladine na Kongresnem trgu; blagovolili so se tudi izraziti zelo pohvalno o vzornem redu, ki je vladal pri Njihovih Najvišjih voznjah po mestu.

V največje veselje mi je, te Najvišje izjave sporočiti prebivalcem Ljubljane.

Ljubljana, 4. junija 1917.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems, s. r.

Nepozabni so nam vsem posebno pa še šolski mladini spomini, ko sta bivala cesar in cesarica v naši sredi. Bil je to vesel praznik za ljubljansko prebivalstvo.

Iz Ljubljane sta se odpeljala cesar in cesarica na Koroško, kjer sta obiskala več krajev. Svoje potovanje sta Nj. Veličanstvi zaključili s posetom Predariške.

ste, ker je v šoli prostora samo za 50 otrok, obiskuje jo pa 80!

4. Schulbauten. —

O tem poroča g. predsednik sam. Tu izvemo, da je prejšnji glavnik, ki je bil le malo časa v Zakotju z veliko vnemo »kot nova metla« začel graditi kar sedem šol naenkrat. Seveda zdaj to počiva. Znano nam je iz prejšnjih sej, kako nekateri župniki šoloobvezne otroke zataje! V neki občini jih je bilo že deset let poštavno število, toda župnik jih je zatajal. V drugi fari so šolo že gradili. Pridelov župnik, ustavi delo, zgradi mežnarjo in ponudi eno sobo za šolo. In tako je fara rešena šole za nekoliko let. Izvemo tudi uradno, da v slučaju, če so dani vsi zakoniti pogoji za novo šolo, ima občina moč, da z rekurzi in prošnjami lahko zavleče zidanje najmanj 15 let! Tako skrbi naša vlada za uboge kmete, in jih varuje šol. Mi smo kar ginjeni. Tu zazvoni poldne in gospod predsednik zaključil sejo:

Ich danke Ihnen meine Herren!

P. S. Angelskega češčenja še nismo molili pri seji, to moram po resnici povedati. Pa dolgo ne bo, ko se zgodi še to.

Da ste mi vrlo zdravi!

Slamoštev.

Cirilmetodarija.

V zadnji številki smo povedali, da so prišli otroci Ciril-Metodovih šol v Trstu v dne 21. in 22. pret. mes. gostovat v deželno gledališče v Ljubljano, kjer so uprizorili pod vodstvom svojega učiteljstva bajko „V kraljestvu pačkov“, ki jo je spisal učitelj teh šol, Josip Ribičič, pevске in glasbene točke pa ji je uglasbil Ivan Grbec, tudi učitelj teh šol. Veseli nas, da smo mogli o tem gostovanju slovenske Tržaške mladine napisati le pohvalne besede in da smo mogli poročati o popolnem uspehu. Tudi ostali ljubljanski listi niso mogli drugače. Naša kritika, prevečkrat skoro vedno osebna, strankarska in nestvarna, je bila ob tem, kar so nam uprizorili mladi Tržčani in mlade Tržčanke, vendar končno edina in objektivna; ako tudi na vseh straneh iskrena — tega ne bomo sedaj preiskavali!

Na ljubljanskem gledališkem odru smo videli uspeh in sad dela tržaških slovenskih šol, ki jih je ustanovila in jih vzdržuje naša šolska Družba sv. Cirila in Metoda. Ko bi ne bilo te, bi ne bilo onih dveh predstav v Ljubljani, zakaj po jeziku in duhu nam tuje in sovražno šolstvo bi pogoltnilo tudi te cvetove našega slovenskega življa ob Jadranskem morju, kakor bi jih bilo že pred temi uničilo na tisoče, da jih ni naše slovensko šolstvo v Trstu ohranilo narodu!

Družba sv. Cirila in Metoda stoji v naši kulturni zgodovini zapisana kot rešnica našega naraščaja, ki mu polaga prve, zdrave temelje zavednosti in pogojev, da more vsaka individualnost kot zdravo, krepko drevo razvijati svojo rasi, a njega sad uživati domovina. Niti predstavljati si ne moremo, kako mračno bi bilo naše obzorje ob Adriji, ko bi ne imeli tamkaj kulturnih branikov svoje narodne bitnosti! In skoro neverjetno se glasi, da so se kdaj dobili slovenski jezik govoreči in na slovenski zemlji rojeni ljudje, ki so kamenje metali na izvirne naše kulturne sile in ki so s strupom peresa in dejanj izkušali ljubezen slovenskih src odtrgati od družbe, ki nam rešuje mladino in našemu narodu leto za letom dovaja toliko mlade, življenja kipeče krvi! Višje ne more planiti tvoja strast, nego da brezobzirno razmahne svojo silo v sovražstvu in uničevanju tebe samega! In glejte, že so se črtali obrisi dneva nedolžnih otročičev v slovensko pratio!

Toda jača od sovražstva je ljubezen! Ta je stopila preko meje požrtvovalnosti in je iz našega materialnega uboštva pričarala domove naše kulture in priče naše narodne zavednosti, ki stoje povsod tam, koder pohlep tujinstva izteza svoje roke po krvi naše krvi! Ob teh domovih se razbija val domačega in tujega sovražstva, a v teh domovih deluje slovenski učitelj, vanje vro dan za dnevom vrste naših ljubljenih otrok, ki jim je ljubezen narodova dala to, česar niso mogli izprostiti beseda, potreba in zakon! Ti domovi so monumenti aere perennius dejanske ljubezni poštenih slovenskih duš — oni pa so tudi priče našega trpljenja in gladovanja državljanskih pravic ter so končno dokazi, koliko volje, moči in zdravja je v našem življenju!

Oglej se, človeško oko, na vse strani, koder delujejo učilnice Družbe sv. Cirila in Metoda, da vidiš nazorno sliko slovenske kulturne in politične zgodovine, da spoznaš, kak je bil naš položaj doslej in da se prepričaš, kako smo Slovenci vzlic in vkljub vsemu živeli in se ohranili, in kako hočemo Slovenci po poti kulture in pravice svojemu narodu zagotoviti bodočnost! Neizmerne in neštete so naše žrtve, ki jih je sila razmer in moč usode zahtevala doslej od nas. Pota našemu narodnemu življenju so ravnali tuji elementi, ki so nas tlačili v nizave in na naš račun svojim nacionalnim in političnim aspiracijam ustvarjali dobo bujnega vzcvetavanja in razkošnega uživanja, medtem ko smo mi bivali v pomanjkanju in se oteli propada le z vsem naporom svojih materialnih in moralnih sil! Žrtvovali smo tujinstvu več, nego bi smeli! Kos za kosom je padal od našega narodnega telesa, in če bi ne imeli svojega šolstva in svojega učiteljstva, bi danes stalo na potujčeni zemlji okleščeno, posušeno drevo, ki mu je treba le zadnjega udarca tuje sekire, da trešči po tleh! — Toda svoje mladine, kakršne majhen odstotek so v onih dneh gledali Ljubljanci, ne damo nikomur! Naša je po rojstvu in srcu, od ljubezni vsega naroda je ohranjena svojim materam, od te ljubezni je zopet rojena, in naša ostane, ker imamo pravico do nje zaradi tega, ker smo jo mi rodili, ker so jo naši učitelji vzgojili, ker so jo naša srca zaklenila vase in ke. jo hoče imeti — naša bodočnost!

Kletve se izpreminjajo v blagoslov. Ko so udarili po Cirilmetodariji s kletvami, je zajela materinska ljubezen v skrbi in protestu: Nikar ne podirajte, kar imamo najlepše! — Odzval se je ves resnično slovenski svet in je podvojil svoj narodni davek. Ustanovljen je bil tako vir izdatikom za dobo, ko je huda sila sedanjih dni pritisnila z vso vehemenco na nas in reklami-

rala zase vse naše moči. Bili smo vendar enkrat pametni gospodarji, da smo si nabrali zaloge v bogatejših letih za sedanje težke čase. A tudi v teh dneh krvi in umiranja ni ugasnila ljubezen do naših šol. Celu z bojišji prihajajo darovi zanje; celo tam, kjer vlada sovraštvo in smrt, plamti do slovenske šolske mladine ljubezen, rojena v zavesti, da ona izpolni nastale vrzeli, da iz nje zraste novi rod — lep po duši, jak po telesu, ki ga oborožuje in usposablja vzgojno in od vojne vihere nemoteno delo naših šol za borbo življenja, posvečenega od kraja do konca sreči in blaginji naroda — gospodarja na svoji zemlji!

Gostovanje tržaške slovenske šolske mladine je bilo pozdrav in zahvala vsem, ki z ljubeznijo v duši ali z orožjem v roki čuvajo last dedov, da jo kot najdražjo dediščino ostavijo mlademu rodu, ki zarezje v našo zemljo globoke brazde novega življenja! Vsi Cirilmetodariji smo poklicani, da ob ustvarjanju nove dobe prinesemo vsak svoj delež, da se vsi postavimo v službo domovine, zakaj pot naše zgodovine se izteka z Gosposvetskega polja in drži nanje nazaj!

Lepota proseva skozi žalost sedanjih dni: ta lepota je naša deca! In blagor njemu, ki se spleta ob njem, cesarski kroni enako, ljubezen njenih src, pretkana z biseri hvalečnosti in veselja! Tako ovenčan je tudi slovenski učitelj. In to mu je zaščotenje in ponos!

Tržaško slovensko šolstvo.

Dne 13. maja t. l. se je vršil v tržaškem „Narodnem domu“ občni zbor političnega društva „Edinosti“. Poleg drugega so govorili na tem občnem zboru zavedni tržaški Slovenci tudi o tržaškem slovenskem šolstvu. To vprašanje posebno zanima tudi nas, zato o njem obširneje poročamo.

Tajnik dr. Ivan M. Čok je povedal v svojem poročilu to:

Te prilike — to so bili razni poseti društvenih deputacij pri cesarskem namestniku — smo tudi uporabili, da smo gospoda cesarskega namestnika informirali o svojih zahtevah in željah, zlasti pa o svojih potrebah na šolskem polju.

Mestna uprava je prevzela v svojo upravo slovenski šolski vrtec pri Sv. Ivanu, a pred par dnevi je ustanovila novega pri Sv. Vidu v mestu. Na intervencijo vodstva političnega društva je pričela mestna občina tržaška pogajanja z Družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani zaradi prevzeta njenih tržaških šol v svojo lastno režijo. Žal se doslej še ni posrečilo doseči v tem končnega uspeha; toda poudariti je treba z vso odločnostjo, da tvoriti ta točka še vedno ena glavnih naših zahtev; raj se odpravi krivica, da morajo Slovenci v tem mestu, v srcu Evrope, biti brez svojih ljudskih šol, odnosno da si jih morajo sami vzdrževati! To breme nam mora odvzeti občina ali država!

Zaradi vojnih dogodkov, ki so se odigrali v neposredni bližini mesta goriškega sta se morala premestiti iz Gorice slovenska gimnazija in slovensko učiteljske. — Posrečilo se je doseči, da so se zaposlovalni tečajji obeh zavodov premestili v Trst. Žalibog ni uredba v teh zavodih tako popolna in ne tako na višini, kakor bi to odgovarjalo potrebam, zato pa upamo, da se to v doglednem času — vsaj pred pričetkom prihodnjega šolskega leta — temeljito popravi, za kar naj skrbje poklicani činitelji.

O priliki poklonitve ene gori omenjenih deputacij pri g. namestniku je g. namestnik obljubil poskrbeti vse potrebno za skorajšnjo otvoritev slovenskih vzporednic na tukajšnji c. kr. obrtni šoli; po zagotovitvi gospoda namestnika je v ta namen že vse pripravljeno. Žalibog se ta prepotrebna šola, ki se je imela otvoriti že z začetkom šolskega leta, ki se zdaj bliža svojemu koncu, še ni otvorila. Zaupamo pa, da se obljuba, podana nam po gospodu cesarskem namestniku, izpolni vsaj pred pričetkom prihodnjega šolskega leta.

Solske zahteve nasproti vladi in občini so bile doslej med prvimi našimi narodnimi zahtevami v Trstu. S tem večjim zaupanjem smo pričakovali njih uresničenja od strani občine, odkar je bila zaradi razpustitve tržaškega občinskega sveta uprava tržaške občine poverjena posebnemu cesarskemu komisarju. Postopanje gosp. cesarskega komisarja je po našem prepričanju pri upoštevanju naših upravičenih zahtev ubralo veliko prepočasno tempo. Žal smo se tudi v tem pogledu varali v svojih nadah. Zakaj, kakor že zgoraj poročano, doslej od občine razen enega prevzetege in enega na novo ustanovljenega otroškega vrtca nismo dosigli ničesar. Morda bo z izpremembo na vodilnem mestu uprave občine združena tudi v tem pogledu izprememba na bolje.

Tekom zborovanja je se dotaknil šolskega vprašanja tudi društveni predsednik dr. Josip Wilfan, rekoč:

Če pogledamo v bližajočo se nam težko bodočnost, se moramo zavedati, kaka bo v tej bodočnosti eksistenca vsakega našega posameznika in naše skupnosti, da bo odvisna edino le od uveljavljenja naših zahtev. Saj smo celo čuli, kako v gotovih krogih govore o potrebi neke notranje kolonizacije, da bi se naseljevali na naših tleh tuji elementi, dočim pa morajo naši lastni rojaki s svojih domačih tal v najoddaljenejše kraje. Da, sedaj živimo v času, ko je najnujnejše potrebno, da se našemu narodu omogoči dostop do lastnih šol, do javne uprave ter se mu da tako življenjska možnost, da kolikor mogoče popravi težke rane, ki mu jih je zadala vojna. Treba je, da nas država prizna kot enakovreden živelj, ki je težko trpel po vojni, ki je bil že pred vojno v takem položaju, da ga je vojna morala težko zadeti, in ki preboli težke posledice vojne le tedaj, če dobi sredstva, da si popravi ta položaj. Treba nam je, da nam dajo šole, v katerih se ne bodo vzgajali samo duhovniki, odvetniki in uradniki, temveč bo naš narod dobival v njih tudi ono strokovno izobrazbo, na podlagi katere bo lahko nastopal kot trgovec, obrtnik, kot proizvajalni živelj v teh bogatih pozicijah. Vsega tega pa ne dosežemo, če nas država ne prizna kot domačega življa, če nam ne prizna enakovrednosti in enakopravnosti.

Tržaškimi Slovincem želimo ob njih vztrajnem in idealnem kulturnem prizadevanju in žrtvovanju najpopolnejših uspehov na čast in v korist vsemu slovenskemu narodu!

Učiteljske vojne draginjske doklade po nekaterih avstr. kronovinah.

Nekatere avstrijske dežele so podelile za l. 1917. ljudskošolskemu in strokovnemu učitelstvu vojne draginjske doklade v sledeči izmeri:

Na Dolnjem Avstrijskem.

Pri razdelitvi doklad so razdelili učitelstvo v štiri razrede, in sicer dobi učiteljsko osebo z letno plačo

	I. razr.	II. razr.	III. razr.	IV. razr.
	K	K	K	K
do nešt. 1600 K	240	348	420	540
od do nešt. 1600	2200 K	2400	393	504
2200	2800	324	564	696
2800	3600	408	684	852
3600	4800	480	816	1020
4800	6400	552	924	1128
			1368	

Doklade se računijo od temeljne plače prišteviske starinske in osebne doklade brez stanarine. K temeljni plači se prištevajo tudi one doklade, za katere se zvišujejo učiteljske plače v smislu regulacijskega zakona z l. 1914, ki ga izvršujejo in je v veljavi, četudi še ni sankcioniran.* V I. razredu so neoženjeni učitelji in vdovci brez otrok; v II. razredu so oženjeni učitelji brez otrok in vdovci z 1 otrokom; v III. razredu so oženjeni učitelji z 1 ali 2 otrokoma in vdovci z 2 ali s 3 otroci; v IV. razredu so oženjeni učitelji z več nego 2, in vdovci z več nego 3 otroci. Oženjeni učitelji z več nego 4 in vdovci z več nego 5 otroci dobe za vsakega otroka nad tem številom letnih 60 K.

Na Zgornjem Avstrijskem.

Deželni odbor zgornjeavstrijski je napravil nov regulacijski zakon, ki je v veljavi od 1. aprila letos. Tu so navedeni samo poviški v primeri s prejšnjimi dohodki. Začasni učitelji z izpitom učiteljske vsposobljenosti ali brez njega dobe 200 K. Učitelji II. in I. razreda, nadučitelji in strokovni učitelji: neoženjeni 400 K, oženjeni 600 K, z več nego 2 otrokoma 800 K. Ravnatelji meščanskih šol 300, 500, 700 K. Stanarina se zviša za vsak krajevni razred za 5%, račun se od nove temeljne plače prišteviske doklade.

Na Salcburškem.

Neoženjeni učitelji 320 K, oženjeni 400, z več nego 2 otrokoma 600 K.

* Tudi deželni zbor kranjski je bil sprejel leta 1914. šolski zakon z regulacijskim načrtom, toda vlada ga zaradi ostrih določil v disciplinarnem zakonskem načrtu in zaradi nekaterih drugih določil, ki nasprotujejo državnim osnovnim in državnemu šolskemu zakonu, ni mogla predložiti v Najvišjo sankcijo. Akoravno so v tem zakonskem načrtu prav nič določene učiteljske plače za tedanje — redne čase, so vendar prosile kranjske učiteljske organizacije, da naj podeli deželni odbor učitelstvu vojne draginjske doklade vsaj v oni višini, ki jih določuje imenovani zakonski načrt. Pa vse zaman! Na opetovane vloge in intervencije se deželnemu odboru niti vredno ne zdi, da bi odgovoril. — Čuli smo pred nekaterimi tedni, da se vrše pogajanja med naučnim ministrom in deželnim odborom, da bi ta v smislu lex Lampe popravil zakonski načrt, a zadnje dni se sliši, da so pogajanja padla v vodo.